

ICHAK INFEKSIYALARI.DIZENTERIYA KASALLIGI

Xojiyeva Xayitxon Tolipovna

Xo'jaobod Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi Yuqumli kasalliklar va infeksiyon nazorat fani o'qituvchisi.

Dizenteriya - bu ichakning, odatda yo'g'on ichakning yallig'lanishiga olib keladigan keng tarqalgan oshqozon-ichak kasalligi. Bu og'ir diareyaga olib keladi, ko'pincha axlatda qon yoki shilimshiq bilan birga keladi. Kasallik, ayniqsa, ushbu davrda keng tarqalgan [muson mavsumi](#), chunki u ifloslangan suv va oziq-ovqat orqali tarqaladi. Shuning uchun bu davrda nima yeyish va ichishga juda ehtiyot bo'lish kerak.

Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) ma'lumotlariga ko'ra, dizenteriya deb ta'riflanadi [diareya](#) axlatda ko'rinadigan qon bilan, ichakning yallig'lanishi va infeksiyasining belgisi.

Dizenteriya sabablari

Dizenteriya asosan virusli, bakterial yoki protozoiali infeksiyalardan kelib chiqadi. Uning tarqalishining eng keng tarqalgan sababi yomon sanitariyadir. INFEKTSION, odam infeksiyalangan odamning axlati bilan ifloslangan oziq-ovqat yoki suvni iste'mol qilganda sodir bo'ladi.

Ushbu mikroorganizmlar ichaklarda yashaydi va axlat orqali o'tadi. To'g'ri gigiena qoidalariga rioya qilinmasa, masalan, hojatxonadan foydalangandan keyin

qo'llarni yuvish yoki oziq-ovqat yuzalarini tozalash, infeksiya oson tarqaladi, ayniqsa olomon yoki suv toshqini bo'lgan joylarda.

Dizenteriya turlari

Infektsiyaga nima sabab bo'lganiga qarab, dizenteriyaning ikkita asosiy turi mavjud:

1. Batsillali dizenteriya

1. Shigella bakteriyalari sabab bo'ladi
2. Ko'proq tarqalgan va tez-tez tarqaladi [ifloslangan oziq - ovqat](#) or [suv](#).
3. Semptomlar to'satdan paydo bo'lishi mumkin va isitma, kramplar va suvsizlanishni o'z ichiga olishi mumkin

1. Amyoba dizenteriyasi (amyobiaz)

1. Parazitning bir turi (amyoba) Entamoeba histolytica sababchi
2. Tropik mintaqalarda, shu jumladan Hindistonning ayrim qismlarida ko'proq tarqalgan
3. Semptomlar sekinroq rivojlanishi mumkin va davolanmasa, surunkali bo'lishi mumkin

Dizenteriya belgilari

Dizenteriya belgilari to'satdan paydo bo'lishi mumkin va besh kun yoki undan ko'proq davom etishi mumkin. Ba'zi odamlar engil noqulaylikni boshdan kechirishadi, boshqalari esa azob chekishi mumkin [jiddiy diareya](#) or [qusish](#), olib boradi [suvsiylanish](#).

Umumiy simptomlarga quyidagilar kiradi:

- [Qorin og'riq](#)
- [Qorin shishiradi](#).
- Ko'ngil aynishi, qusish bilan yoki gijjalarsiz
- [isitma](#) va titroq
- Charchoq va zaiflik
- Najasni o'tkazishda og'riq
- Suvli diareya, ba'zida qon, shilimshiq yoki yiring bilan
- Vaqti-vaqti bilan ich qotishi yoki [To'sqinlik](#)

Keyinchalik og'ir holatlarda suvsizlanish paydo bo'lishi mumkin, bu quyidagi alomatlariga olib keladi:

- Haddan tashqari tashnalik
- Quruq og'iz yoki [quruq teri](#)
- Siydik chiqarishning kamayishi

- [Muskul kramplari](#)
- Tez kilogramm halok

Agar siz ushbu alomatlardan birini sezsangiz, ayniqsa axlatda qon yoki suvsizlanish belgilari bo'lsa, darhol shifokorga murojaat qiling. Erta davolash asoratlarni oldini olishga va tezroq tiklanishiga yordam beradi.

Dizenteriya xavfi kimda?

Dizenteriya bilan kasallanish xavfi yuqori bo'lishi mumkin, agar:

- Siz ifloslangan manbalardan suv ichasiz
- Oziq-ovqatlarni gigiyenik bo'lmagan joylardan, masalan, ko'cha sotuvchilaridan yeysiz
- Siz kam pishmagan yoki noto'g'ri saqlangan oziq-ovqatlarni, ayniqsa go'sht, dengiz mahsulotlari yoki salatlarni iste'mol qilasiz
- Sizning immunitetingiz zaif (qandli diabet, OIV/OITS yoki yaqinda organ transplantatsiyasi kabi holatlar tufayli)
- Siz kimyoterapiyani o'tayapsiz yoki yaqinda tamomlagansiz
- Siz sanitariya holati yomon bo'lgan joylarda yashayapsiz yoki sayohat qilasiz
- Siz toza suv va gigiyena vositalaridan foydalanish imkoniyati cheklangan rivojlanayotgan mamlakatlarga tashrif buyuryapsiz

Ovqatlanish, ichish va sayohat paytida ehtiyot choralarini ko'rish infeksiya xavfini sezilarli darajada kamaytiradi.

Dizenteriya qanday aniqlanadi?

Dizenteriyaga tashxis qo'yish uchun shifokoringiz sizning alomatlaringiz, yaqinda sayohat qilganingiz, oziq-ovqat va suv iste'moli va mavjud sog'liq sharoitlari haqida so'rashdan boshlaydi. Jismoniy tekshiruv odatda birinchi qadamdir.

Agar tashxisni tasdiqlash yoki boshqa sabablarni istisno qilish uchun qo'shimcha ma'lumot kerak bo'lsa, shifokoringiz quyidagi testlarni tavsiya qilishi mumkin:

- **Najas testi** - Najasda bakteriyalar, parazitlar yoki qonni aniqlash uchun
- **ultratovush** – Qorin bo'shlig'ida shish yoki asoratlarni aniqlash uchun
- **Endoskopni** – Agar alomatlar saqlanib qolsa yoki og'ir bo'lsa, ichaklaringizning ichki qismini tekshirish uchun maxsus kamera tekshiruvi

Ushbu testlar shifokorga infektsiyaning sababini aniqlashga va siz uchun eng yaxshi davolash rejasini tanlashga yordam beradi.

Dizenteriya bilan davolash

Dizenteriyani davolash infektsiyaning turiga (bakterial yoki amyoba) va simptomlaringiz qanchalik og'irligiga bog'liq.

Yengil bakteriyali dizenteriya (shigella bakteriyasi keltirib chiqaradigan):

Ko'pgina engil holatlarda kasallik antibiotiklarni qabul qilmasdan bir hafta ichida o'z-o'zidan yo'qoladi. Shifokoringiz ko'p miqdorda dam olishni va suyuqlikni ushlab turishni tavsiya qilishi mumkin.

Amyoba dizenteriyasi (Entamoeba histolytica sababchisi):

Ushbu turdagi odatda metronidazol (Flagyl) kabi antimikrobiyal dorilarning 7-10 kunlik kursini talab qiladi.

Kasallikning og'irligiga qarab, shifokoringiz infektsiyani to'liq bartaraf etish uchun diloksanid furoat, paromomitsin yoki yodokinol kabi qo'shimcha dori-darmonlarni buyurishi mumkin.

Regidratsiya

zarur:

Nima bo'lishidan qat'iy nazar, yo'qolgan suyuqlik va elektrolitlarni almashtirish juda

muhimdir. Toza suv, og'iz orqali regidratatsiya eritmalari (ORS) yoki elektrolitli ichimliklar iching. Og'ir holatlarda tomir ichiga suyuqlik kerak bo'lishi mumkin.

Dam olish va parhez:
To'g'ri dam oling va achchiq, yog'li yoki xom ovqatlardan voz kechib, engil, yumshoq taomlarni (guruch, banan, tost va yogurt kabi) iste'mol qiling.

Davolanishni oldini olish uchun o'zingizni yaxshi his qila boshlasangiz ham, har doim dori-darmonlarni to'liq kursini yakunlang.

Agar alomatlar yomonlashsa yoki bir necha kundan ortiq davom etsa, darhol shifokor bilan maslahatlashing.

Dizenterianing oldini olish bo'yicha maslahatlar

Dizenteriya bilan kasallanish xavfini kamaytirish uchun quyidagi oddiy, ammo samarali gigiena va xavfsizlik bo'yicha maslahatlarga amal qiling:

Faqat ichish **tozalangan yoki shisha suv**, ayniqsa sayohat paytida.

Suvni yutishdan saqlaning suzish havzalari, ko'llar yoki boshqa rekreatsion suv manbalaridan.

Qo'lingizni yaxshilab yuving hojatxonadan foydalangandan keyin, ovqatdan oldin va ovqat tayyorlashdan oldin sovun va toza suv bilan.

Oziq-ovqat gigienasini tekshiring tashqarida ovqatlanayotganda - gigiyenik talablarga javob bermaydigan do'konlar va pishmagan ovqatlardan saqlaning.

Oshxonangizni toza tuting va barcha ovqatlar to'g'ri pishirilgan va saqlanganligiga ishonch hosil qiling.

Foydalanish **qo'l sanitariya vositalari** sovun va suv mavjud bo'lmaganda.

Kasal bo'lganingizda ovqat, ichimliklar yoki idishlarni boshqalar bilan bo'lishishdan saqlaning.

Yaxshi gigiena qoidalariga rioya qilish va oziq-ovqat va suv manbalariga e'tibor berish infeksiya ehtimolini sezilarli darajada kamaytiradi.

Xulosa

Dizenteriya keng tarqalgan, ammo potentsial jiddiy ichak infeksiyasi bo'lib, ko'pincha yomon sanitariya va ifloslangan oziq-ovqat yoki suv tufayli yuzaga keladi. Aksariyat hollarda o'z vaqtida tibbiy yordam ko'rsatish bilan samarali davolash mumkin bo'lsa-da, og'ir infeksiyalar suvsizlanishga va davolanmasa, asoratlarga olib kelishi mumkin. Semptomlarni tushunish, tibbiy yordamga qachon murojaat qilishni bilish va profilaktik gigiena qoidalariga rioya qilish o'zingizni va boshqalarni himoya qilishning kalitidir. Har doim toza ichimlik suvini ta'minlang, yaxshi qo'l gigienasini saqlang va alomatlar davom etsa, darhol shifokorga murojaat qiling.

Tez-tez so'raladigan savollar (FAQ)

1. Dizenteriya yuqumlimi?

Ha, dizenteriya yuqumli bo'lishi mumkin. U ifloslangan oziq-ovqat, suv yoki

infektsiyalangan odamning axlati bilan aloqa qilish orqali tarqaladi. Yaxshi gigiena qoidalariga rioya qilish uning tarqalishini oldini olishga yordam beradi.

2. Diareya va dizenteriya o'rtasidagi farq nima?

Diareya tez-tez bo'shashgan yoki suvli axlatdir, dizenteriya esa ko'pincha infektsiyalardan kelib chiqqan ichak yallig'lanishi tufayli qon va shilimshiq ich ketishini o'z ichiga oladi.

3. Dizenteriya qancha vaqt davom etadi?

Engil holatlar 3-7 kun ichida davolanmasdan o'tib ketishi mumkin, ammo og'ir infektsiyalar, ayniqsa amyoba dizenteriyasi uzoq davom etishi va dori-darmonlarni talab qilishi mumkin.

4. Dizenteriya asoratlarni keltirib chiqarishi mumkinmi?

Ha, ayniqsa bolalarda, qariyalarda yoki immuniteti zaif odamlarda. Og'ir suvsizlanish, ichakning shikastlanishi va jigar xo'ppozlari (amyoba holatlarda) mumkin bo'lgan asoratlardir.

5. Dizenteriya uchun uyda davolanish etarli mi?

Engil holatlarda suvsizlanish va dam olish yordam berishi mumkin. Ammo, agar alomatlar yomonlashsa yoki bir necha kundan ortiq davom etsa, tibbiy yordam kerak.

6. Dizenteriya paytida qanday ovqatlardan voz kechish kerak?

Yog'li, achchiq, xom yoki pishirilmagan ovqatlardan saqlaning. Ovqat hazm qilishni osonlashtirish uchun guruch, tost, banan va tiniq suyuqlik kabi yumshoq, yumshoq mahsulotlarga yopishib oling.

7. Bolalar dizenteriya bilan kasallanishi mumkinmi?

Ha, bolalar immuniteti rivojlanayotganligi sababli ayniqsa himoyasiz. Suvsizlanish va asoratlarni oldini olish uchun o'z vaqtida tibbiy yordam juda muhimdir.

8. Sayohat paytida dizenteriyani qanday oldini olish mumkin?

Faqat shisha yoki tozalangan suvni iching, ko'cha ovqatlaridan saqlaning, to'liq pishirilgan ovqatlarni iste'mol qiling va qo'l gigienasiga qat'iy rioya qiling

Foydalanilgan adabiyotlar

1. E.I.Musaboev, A.Q.Bayjanov "Yuqumli kasalliklar, epidemiologiya va parazitologiya". Toshkent, "O'zbekiston milliy ensiklopediyasi" Davlat ilmiy nashriyoti, 2006 yil
2. A.G.Rahmanova, V.K. Prigojina.«Infektsionnye bolezni». Sankt-Peterburg, izdatelstvo Piter, 2001 yil

3. Yuqumli kasalliklar // Ahmedova M.D. va boshq. Toshkent-2012.
4. O'zbekiston Respublikasi sog'liqni saqlash vazirligi **COVID-19 bilan kasallangan bemorlarni davolash bo'yicha vaqtinchalik ko'rsatmalar (oltinchi versiya)** Toshkent -2020
5. O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI saqlash VAZIRLIGI MILLIY PALATASI **COVID-19ni engil shaklda kechirayotgan bemorlarni uy sharoitida parvarishlash bo'yicha vaqtinchalik klinik qo'llanma** Toshkent-2020
6. Klinicheskoe vedenie tyajeloy ostroy respiratornoy infekstii pri podozreniina novuyu koronavirusnuyu (2019-nCoV) infekstiyu. Vremennyye rekomendastii. 27maya 2020 g. Jeneva: Vsemirnaya organizastiya zdravooohraneniya; 2020 g.
7. Alimova V.S., Burixodjaeva X.S. «Gemorragik isitmalar». Tibbiyot kollejlari, o'rta tibbiyot va farmastevtik xodimlarining malaka oshirish kursantlari uchun o'quv qo'llanma. Toshkent, 2010 yil
8. Musaboev E.I., Bayjanov A.K. «OIV infekstiyasi va uning kasb orqali yuqish profilaktikasi». Toshkent, 2008y
9. Q.S. Inomov "Hamshiralik ishi asoslari" Toshkent Ibn Sino 2003 yi
10. Q.S Inomov "Hamshiralik ishi asoslari" Toshkent O'zbekiston milliy ensiklopediyasi, Davlat ilmiy nashriyoti 2007 y
11. M.A Fozilbekova, N.A Nurmatova Toshkent "O'qituvchi" 2002 "Bemorlarni uyda va shifoxonada parvarish qilish" Toshkent Ibn Sino 2003 yil Ibn Sino 2003 yil
12. Yaponiyaning xalqaro "JICA" agentligi o'quv qo'llanmalari